

Marjan Žiberna

Tudi najboljšim plezalcem se je zdelo nemogoče

Pogovor s Tadejem Slabetom

"Tedijeva luknja"
v Ospu Tadeju
Slabetu še vedno buri
plezalsko domišljijo.
Foto: Gianni Pečar

S krasoslovcem dr. Tadejem Slabetom bi se lahko pogovarjali o marsičem. Prav gotovo o njegovem delu na postojnskem Inštitutu za raziskovanje Krasa, delujočem v okviru Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU. Inštitut, ki je eno najbolj pomembnih mednarodnih raziskovalnih in študijskih krasoslovnih središč, kot predstojnik vodi že 23 let. Čeprav njegovo delo poteka daleč od oči javnosti, so ga lani novembra *Primorske novice* razglasile za primorsko osebnost meseca.

Lahko bi se pogovarjali o filozofiji in sociologiji – na ljubljanski Filozofski fakulteti je namreč poleg geografije študiral še sociologijo in zanjo ter za njej sorodna področja ohranil nezmanjšano zanimanje. Pravi, da kljub kroničnemu pomanjkanju časa vsak dan prebere okoli sto strani, od filozofije do poezije. A smo se v pogovoru osredotočili na njegovo izjemno plezalsko kariero. Pred leti je v Mišji peči preplezal Za staro kolo in majhnega psa, najbolj znano slovensko športnoplezalno smer, ki so jo odtlej zmogli le redki. Kot eden najboljših prostih plezalcev na svetu svoje generacije je predstavljen v knjigi Heinza Zaka *Rock Stars* (1995), v vodniku *Plezanje po Kraškem robu* pa so zanj uporabili besedno zvezo "mitski velikan". Tam, kjer naj bi se pogovor predvidoma končal, se začneta njegov še posebej osupljivi del.

Začnimo na začetku. Kako ste zašli v prosto plezanje, ki ga, vsaj takega, kot ga poznamo danes, v času vaše mladosti še ni bilo? Ste najprej plezali v hribih?

Ne, v hribih smo nekaj časa res plezali, ampak šele potem, ko smo bili v prostem plezanju že precej dobri. Na Prulah v Ljubljani, kjer sem odraščal, je bil košarkarski klub in najprej sem kar dolgo treniral košarko. Igrali smo v pionirski, kadetski in mladinski slovenski ligi, potem pa je prišlo do združevanja klubov. Mislim, da se je naš, prulski, združil s trnovskim in v športnem smislu smo postali brezdomci. Zato smo nekateri začeli malo plezati na Šancah na Ljubljanskem gradu, kjer so trenirali nekateri alpinisti. To je bilo prosto plezanje, smeri pa so bile lažje. No, nekatere, ki jih danes, ko so Plečnikove oboke popravili, ni več, so bile v resnici kar zahtevne. Nekajkrat smo poizkusili in mene je potegnilo. S Šanc smo šli na Turnc pri Šmarni gori, potem pa v krajše smeri v hribih. Spomnim se, da sva si z Andrejem Kokaljem nabavila opremo in šla plezat v Kamniške. Iskala sva smer, ki sva si jo izbrala, in v nekem trenutku ugotovila, da je ključno mesto že za

nama, midva pa sva imela štrik še vedno na rami ... Potem sem se vpisal v AO Akademik, ki je bil že lepo razvit, in kasneje v AO Ljubljana - Matica. Šli smo v naše hribe, v težke smeri, v katerih je bil vsaj en odstavek tehničen. Že kmalu smo začeli te smeri prosto ponavljati. Kar nekaj let nam je bil izziv ponoviti te klasične smeri. Plezali smo v naših gorah, v Paklenici in drugod, vse prosto. Kar malo smo tekmovali, kdo bo kaj prvi preplezal; to je bila zdrava športna tekmovalnost. Tekmovanj takrat še ni bilo.

Ste potem nadaljevali v plezališčih?

Ko smo prosto preplezali praktično vse najtežje smeri v hribih, smo šli v nizke stene in skušali tam preplezati čim bolj zanimive stvari. Središče je bilo takrat Črni Kal. Malo smo se še lovili, saj sploh nismo vedeli, da je mogoče prosto preplezati previse in strehe. To je prišlo spontano. Tako smo začeli odkrivati, kaj je sploh mogoče. Danes prileti v telovadnico plezalec in se zavihiti v previs; plezanje previsov je nekaj normalnega, mi pa tega nismo vedeli. V glavnem smo plezali v navpičnih stenah, kakšnem rahlem previsu in ob pivu sanjali, kako bomo *zlezli* kakšno smer v Ospu. Sprva smo zahtevne smeri plezali tehnično. Del plezalcev je nato zašel v prosto plezanje, drugi pa v alpinizem.

Vas alpinizem ni nikoli zamikal?

Ne dovolj, mene je prosto plezanje že kmalu čisto prevzelo. Vedno me je zanimalo, kaj je mogoče prosto splezati.

Od koga ste se lahko v tistih pionirskih časih športnega plezanja lahko učili? Zgolj od lastnih izkušenj?

Iz tistih začetkov se je počasi začel razvijati šport in začeli smo bolj sistematično trenirati. Že kmalu po letu 1980 smo začeli zahajati v tujino, Italijo, Španijo, Francijo. Jugoslavija je bila precej odprta, v obdobju, ko so veljale nekatere omejitve za prehod meje, smo si ga plezalci vedno izposlovali. Lahko smo plezali po vsem

svetu in imeli stik s tujimi plezalci. V tujini so izhajale alpinistične in plezalne revije. A mi smo bili v prehodu s plezanja v športno plezanje neke vrste samouki. Takrat je veljalo, da je moč vse. Nekoč sem se doma spravl delati zgbice na drogu. Po deset na minuto. Ko sem jih delal že več kot eno uro in jih napravil sedemsto, sem si rekel: "Tule pa nekaj ne bo v redu, saj se nič ne utrudim." In sem si oprtal nahrbtnik. Sčasoma se je trening razpotegnil v vsakodnevno večurno delo, na koncu je to zneslo vsaj pet, šest ur na dan. Med plezanjem pa smo preizkušali novosti in se učili.

Kako pa je bilo kasneje, ko ste se zaposlili? Ste lahko združevali službo in plezanje? Najzahtevnejše smeri ste preplezali, ko ste bili že zaposleni.

Dve ali tri leta po diplomi sem bil, recimo temu, plezalec. Denar sem si služil z delom pri restavracijah in z višinskimi deli, sicer pa sem plezal. Nekoč sem klical domov iz telefonske govornice v Franciji in mama je rekla: "Z očetom sva te spet prijavila v službo." To se je predtem že večkrat zgodilo. (*smeh*) No, bom šel pa poskusit, sem si rekel in prišel leta 1986 v Postojno na inštitut. Dali so mi šest let, da magistriram in doktoriram. Bil sem mlad in poln energije, hodil sem v službo in popoldan plezal. Ob pol šestih sem šel od doma, ob enajstih zvečer sem prišel domov. Takrat so se začela tudi tekmovanja v športnem plezanju. Na začetku so bila krajše obdobje še na naravnih stenah. Prva posamična tekmovanja so potekala na primer v Bardonecchii v Italiji. To je bila zelo znana tekma, v Jugoslaviji pa so prvo tekmovanje organizirali v Splitu. Ko pa se je leta 1990 začel svetovni pokal, so se tekme preselile v dvorane.

Na Učki ste postali jugoslovanski prvak v težavnem plezanju, kako uspešni pa ste bili v svetovnem pokalu?

Tekmoval sem zelo kratko obdobje, med letoma 1990 in 1992. Nisem se čisto izpel v tem pogledu. Za prve

Kombinacija desetih oprimkov v smeri Sanjski par, ki jo Slabe skuša splezati zgolj z rokami. Foto: Gianni Pečar

tekme, ki so bile na umetnih stenah v dvorani, smo trenirali še v naravnih stenah, saj pri nas umetnih še ni bilo. Spomnim se, da so mi pred prvo tekmo svetovnega pokala v Ajdovščini na betonsko steno telovadnice privili nekaj *grifov*, češ, da nas ne boš osramotil ... Že na prvi tekmi sem bil v finalu, mi je pa malo žal, da nisem imel več priložnosti. Razloga, da sem nehal tekmovali, sta bila dva. Prvi je bil, da sem med treningom v telovadnici nekoč pozabil zategniti vozel v pasu in sem si pri padcu polomil pete. Ko sem dan po operaciji ležal v bolnici, mi je Barbara (žena, op. p.) povedala, da bova postala starša. Bil sem star 33 let, lahko bi še nekaj let tekmoval, ampak bi trpela organizacija življenja. Tega si nisem želel. Nekaj let pozneje so me predlagali za predstojnika inštituta in moral sem resno poprijeti.

Vrnimo se nekaj let v preteklost. Že leta 1986 sta za takratni dan mladosti, 25. maj, s Srečem Rehbergerjem nastopila pred kamerami – iz Ospa je slovenska televizija prenašala vajino prosto ponovitev Magične gobe, ki je na najtežjem odseku ocenjena s 7b/c. Kako zahtevno je bilo plezanje pred televizijsko publiko v psihičnem pogledu?

Določen pritisk je seveda bil, ampak ne prav hud. Šlo je za smer, ki sva jo s Srečem takrat že prerasila. Ko sva se lotila Gobe, je večina plezalcev dvomila, da jo je sploh mogoče preplezati, a v resnici je bila lahka. Preplezala sva jo že konec leta 1985, pol leta pred tistim prenosom, in da bi padla, bi morala imeti kar malo smole.

Leta 1992 ste preplezali znamenito smer Za staro kolo in majhnega psa, ki je ocenjena 8c+. Takrat je spadala med tri najtežje smeri na svetu. Ko jo je leta 2016 Jernej Kruder, ki danes blesti na balvanjskih tekmovanjih, kot peti Slovenec ponovil, je bila to v plezalski srenji kar velika novica. Koliko časa ste študirali to smer?

Smer Za Staro kolo je res stara že stoletja, ampak v njej je par detajlov, ki so tudi z današnjega vidika zahtevni. Težko povem, koliko časa sem se ukvarjal z njo, ampak vse skupaj je trajalo kakšna tri ali štiri leta. Spomnim se, da sem hodil po naših stenah in gledal, kaj bi bilo mogoče nekoč v prihodnosti preplezati. Ko sem pritrtil prve kline, so me tudi najboljši plezalci spraševali: "Ja, kaj pa delaš?" Nihče si ni znal predstavljati, da bi bilo to sploh mogoče preplezati. Saj si tudi jaz nisem, ampak sem želel poskusiti. V prvem letu sem preplezal tri, morda štiri kline. Ta smer me je učila trenirati, ob njej sem plezalno rasel. Ugotavljal sem, kje mi kaj manjka in kaj moram natrenirati, še preden se sploh lotim novega giba. Tako sem videl, da je mogoče napraviti ta gib, pa oni gib ... Nato je bilo pomembno te gibe med sabo povezati, jih zatem povezati še z lahkoto, tako da jih na koncu napraviš deset, ne da bi te čisto *navilo*.

Od kod zamisel za ime smeri?

Barbara je bila v tistem času mlada slovenska pesnica in je to pravzaprav naslov ene njenih pesmi. Takrat sem dobil stanovanje v Postojni in sem, kot sem že povedal, od jutra do večera delal, študiral in plezal. Ob petkih sem šel ponjo v Ljubljano in jo pripeljal v Postojno.

Imela sva majhnega psa, ki je bil vedno z nama v Ospu in težil vsem pod steno. Takrat je nastala ta pesem, ki je bila objavljena v *Sodobnosti*. Potem sem spontano tako poimenoval še smer. Plezalno pot sva z Barbaro ustvarjala skupaj. Nekaj let je bila del te poti tudi hči Zala, ki se je nato odločila za ples.

Kaj imate za svoj največji plezalski dosežek? Je to smer Sanjski par v Mišji peči, ki ste jo preplezali leta 1994 in je ocenjena z oceno 9a? Močno previsna stena, v kateri je speljana, je po vas dobila neuradno ime Tedijeva luknja.

Ne, moja najboljša smer je kar Za staro kolo. Sanjskega para pravzaprav nisem nikoli dokončal. Preplezal sem prvi del, ki sem ga ocenil z 8c, v načrtu sem imel še nadaljevanje po stropu. Ampak smer, kakršna je zdaj, zavije drugam; Sanjski par je kombinacija dveh smeri. Nameraval sem preplezati še težje nadaljevanje, a so fantje nadaljevali v drugi, nekoliko lažji smeri. Sam sem misel na nadaljevanje opustil in si našel nove izzive.

Kakšne pa?

S plezanjem imam še vedno veliko veselja in še vedno me zanima, kaj je mogoče splezati. Eden od teh izzivov je kombinacija desetih oprimkov v Sanjskem paru.

Je to stvar, ki ste jo pred nekaj leti omenili v intervjuju za Sobotno prilogo Dela? Vam jo je uspelo preplezati?

Ja, to je ta smer. Še vedno se ukvarjam z njo. Vsako leto se premaknem malo naprej. Če se ne bi, je vprašanje, ali bi še vztrajal. Ampak res je potrebno celo leto treninga, da se malo premaknem. Gre za plezanje izključno z rokami, za zdaj še ne morem povezati gibov med sabo. Seveda bi lahko uporabil noge, ampak zame je izziv, kaj se da na tak način napraviti. Morda se bo komu zdelo trapasto, ampak pri tem dinamičnem plezanju, kot mu pravim, se mi je odprl nov svet. S tal vržem vrv v klin in to je edini klin, na katerem se varujem. Od tal moram najprej skočiti in se ujeti na prvi oprimek. Ko sem daleč

*Plezal sem v kar veliko plezališčih, ampak kaj je lahko lepšega kot Mišja peč?
Foto: Gianni Pečar*

od klina, moram pri padcu pokrčiti noge, da ne udarim z njimi v tla, ko padem. Na nekaterih oprimkih lahko visiš, na nekaterih pa ne. Lahko jih samo na kratko primeš in izrabiš vztrajnost, da se takoj zavilhtiš naprej na naslednjega. Gre torej za dinamične, povezane gibe. Z močjo sem tako daleč, da z njo nimam težav. Vendar moram imeti na dan, ko poskušam, glavo zelo na mestu. Če je na primer v službi za mano posebej zahteven teden, potrebujem kakšen dan, da preklopim. Nekateri od gibov morajo biti tako avtomatizirani, da ob njih nič kaj dosti ne razmišljam, saj za to niti ni časa. Telo mora samo vedeti, kaj je treba napraviti. Razmišljal sem, kaj bi mi bilo za konec kariere najbolj po duši, in v tem se je vse med sabo povežalo.

Kako zahtevna je ta smer? Kakšna bo njena ocena, če vam uspe?

Če mi uspe, to niti ne bo nova smer, težavnost pa bi ocenil z 9c, morda 9c+.

Oprostite, ampak sliši se neverjetno. Ta ocena je celo višja od doslej najtežje preplezane smeri na svetu, ki jo je lani na Norveškem preplezal Čeh Adam Ondra. Konec koncev niste več stari 30 let.

Spomnim se, ko sem pred več kot 30 leti rekel – vztrajal bom do 33. leta. Takrat se mi je to zdela resna starost. Naslednje leto jih bom 60 ... To me ne skrbi posebej. Vem, da se bo v nekem trenutku obrnilo navzdol, ampak za zdaj nimam nobenih težav. Vsa ta leta nisem popustil v treningu, nivoja nisem nikoli spustil. Še vedno lahko napravim po štiri treninge na dan in v določenih gibih sem močnejši kot kadarkoli prej. Plezanje je pravzaprav moja psihoterapija. Včasih pridem po službi domov in mi Barbara reče: "Spet si čisto bled!" Ampak 20 minut po tem, ko začnem plezati, na vse pozabim in sem čisto drug človek.

Imate kaj težav s poškodbami?

Razen poškodb pete pri omenjenem padcu nisem imel nobenih drugih. To je velika sreča. Seveda sem imel

na začetku, ker smo napačno trenirali, vnetje komolcev. Spomnim se, da sem kakšnega pol leta težko nesel žlico v usta, ampak bolečina ni bila nič hujša, če sem treniral. Pomembno je, da takoj, ko začutim bolečino, napravim naslednji dan odmor, pomagam si tudi z ledom. Zvečer dam roke v led in sem zjutraj kot nov. To je moja velika prednost.

Kaj pa regeneracija, je kaj slabša kot nekoč?

Ne. No, če imam tri ali štiri dni zapored močan trening, potem napravim dan pavze, takrat samo tečem, delam šprinte v kratek klanec. Sicer pa še vedno brez težav delam zgibe na eni roki z dodatnimi desetimi, dvanajstimi kilogrami. To delam vsak drugi dan. Zato imam v službi za vrati potapljaške uteži. Nekoč se bo to seveda nehalo, kdaj bo to, pa ne vem.

Koliko spremljate današnjo generacijo mladih slovenskih plezalcev na čelu z Garnbretovo, Škoficem in Krudrom?

Z veseljem spremljam njihove uspehe, dobri so! Toda nisem zelo na tekočem, kaj se dogaja v stenah. Poznam najboljše stvari, kaj dosti več pa ne. Ob službi, družini in plezanju imam za to manj časa, kot bi si želel.

In še vprašanje za konec. Plezali ste marsikje po svetu, zato me zanima, katero plezališče vam je še posebej ljubo?

Res sem bil že v kar veliko plezališčih, ampak kaj je lepšega kot Mišja peč? Pripelješ se tja, v par minutah si pod steno, preobuješ se in že lahko plezaš. Celo zimo si lahko v kratkih hlačah, majico dam gor dvakrat na leto. Razmere so idealne, tam lahko delam tisto, kar me najbolj zanima – poskušam, kaj je mogoče. Včasih si želim preizkusiti kakšno bolj resno smer kakega drugega plezalca še drugje po svetu. Ampak za to nimam ravno veliko možnosti, službene obveznosti mi vzamejo toliko časa, da si tega ne morem privoščiti. Izbirati si moram priročno, pristopno plezališče, kjer porabim najmanj časa. In to je Mišja peč. ○